

HADTÖRTÉNELMI OKMÁNYTÁR

KIADATLAN KOSSUTH-IRATOK 1848/1849-BŐL

Néhány éve jelent meg a Magyarország Újabbkörü Történetének Forrásai sorozatában Kossuth Lajos Összes Munkái folytatásaként több kötetben az a nagyszabású forráskiadvány, mely Kossuth Lajosnak az 1848/1849. évi forradalom és szabadságharc idején kifejtett tevékenységét és a szabadságharc sikeres megvívása érdekében véghezvitt hatalmas munkásságát foglalja össze.

E nagyszabású munkához természetesen elsősorban az olyan levéltári anyagok jöhettek számításba, melyek nagy mennyiségben tartalmaztak Kossuthtól származó fogalmazványokat és tisztazatokat, az olyan állagokban viszont, melyeknek az átnézéséhez szükséges idő — mint ahogy ezt a sajtó alá rendezést végző Barta István Kossuth Összes Munkái XIII. kötetének előszavában megemlítette — nem állt volna arányban a várható eredménnyel, már a kötetek tervszerű, a Kossuth-évfordulóhoz kötött megjelenése miatt sem folyhatott rendszeres kutatás. Éppen ezért számolni lehetett azzal, hogy ilyen kisebb állagokból, vagy egyebünnen újabb, eddig még nem közölt Kossuth-iratok kerülnek elő, és ezért — ugyancsak Barta István előszava alapján — a Kossuth-iratok kutatását az egyes kötetek által felölelt területen a kötetek megjelenése után sem tartották lezártnak.

A nevezett kis állagok közé — melyeknek rendszeres átnézésére a kutatási terv nem adott lehetőséget — tartoztak a Hadtörténelmi Intézet levéltárában a Bach-kori hadbírószági anyagok közül a pesti és az aradi hadbírószágok iratai, melyeknek rendezésekor és névmutatózásakor pár Kossuth-irat került elő. néhány, a szabadságharc idején tanúsított magatartása miatt hadbírószág elé állított egyén irataihoz terhelő vagy enyhítő bizonyítékként mellékelve. Ezek az iratok zömében a bírói eljárás alá vont egyénekhez címzettek, előfordulnak azonban OHB fogalmazványok is, amelyeket a per befejezése után nem helyez-

tek vissza. Vásárlás útján is kerültek elő azonkívül kiadatlan Kossuth-iratok (7., 16. számú), ami azt bizonyítja, hogy elszórtan magántulajdonban is lehetnek még ilyenek. A Kossuthkiadvány elkészítésében részt vevők munkáját levéltárunkban nagymértékben megnehezítette az a körülmény, hogy a legtöbb Kossuth-iratot tartalmazó 1848/1849-es gyűjteményünk rendezetlen állapotban volt, ami szinte lehetetlenné tette valamennyi dokumentumnak a felkutatását. Az anyag rendezése, majd különösen a névmutató elkészítése után lehetővé vált minden egyes Kossuth-irat számbavétele és összevetése a kiadott iratokkal, és ily módon is szaporodott a kiadatlan dokumentumok száma.

A közölt iratok publikálásánál a XIII. kötet előszavában kifejtett elveket tartottuk szem előtt. Az egyes dokumentumok közlése az eredeti helyesírás szerint történt, csupán a következetlenségeket igyekeztünk kiiktatni. Nem közöljük a kinevezéseket (Csapó Vilmos és Csuha Antal kinevezési iratai kivételével), az OHB fogalmazványait viszont — ha nincs is rajtuk Kossuth névjegye vagy javaslata — közöljük. A német nyelvű iratokat német nyelven is és magyar fordításban is közzétettük. Közöljük továbbá azokat az iratokat is, amelyeket nem Kossuth írt ugyan alá, de kiállításuk az ő utasítására történt.

Az iratok típusát tekintve zömében vagy eredeti tisztázat, vagy eredeti fogalmazvány, van azonban közöttük egy-két korabeli másolat, sőt fordítás is. Célszerűnek látszott azonban — az eredetiek hiányában — ezeknek is a felvétele, mivel ezek a másolatok vagy fordítások a per lefolytatásához készültek, — tehát érdekük volt a bírósági szerveknek a másolás vagy fordítás pontossága — és záradékkal látták el őket.

Az újonnan előkerült kiadatlan Kossuth-iratok értéküket tekintve nem egyformák; Kossuthnak a szabadságharc folyamán kifejtett munkásságához és politikai karakteréhez bár nem adnak új vonásokat vagy adatokat, de kiszélesítik, elmélyítik azokat, és dokumentálják a szabadságharc győzelemre vitele érdekében végzett páratlan és sokoldalú tevékenységét. Publikálásukkal azonban az a fő cél, hogy a feltehetően máshonnan is előkerülő kiadatlan Kossuth-iratok esetleges közrebocsátásakor a szerkesztést végzőnek együtt álljon rendelkezésére a Hadtörténelmi Intézet levéltárában előkerült anyag.

Dr. Böhm Jakob

1.

Pest, 1848. július 30.

Kossuth Lajos pénzügyminiszter leirata Ilkey Sándor osztályigazgatónak épület kiutalásáról a pilisi járási törvényszék számára.

Csehfalvai József úr, mint a pilisi járásbeli törvényszék elnöke, az iránt keresett meg, hogy Ó-Budán a törvényszék számára ideiglenes localitást engedélyezzek, mire vagy azon helyet, hol eddig az úriszékek tartattak, vagy amit még czélszerűbbnek ítélt, az eddigi büntető házat jelölte ki.

Kívánságát teljesítettem, s kérem osztályigazgató urat, hogy e végre vagy ideiglenes ingyen engedélyezés vagy egy évrei bérbe adás útján törvényszéki elnök úr elégedésére rögtön intézkedni szíveskedjék, s Csehfalvai urat értesítse (lakása Kerepesi út Boráros ház).

*Kossuth Lajos
pénzügy miniszter*

Eredeti tisztázat. 598 pm.
548 G. D. Kossuth Lajos sajátkezű írása.

Hadtörténelmi Intézet Levéltára. Az 1848/1849. évi forradalom és szabadságharc iratai 1/488 b.¹

2.

Pest, 1848. október 14.

Az Országos Honvédelmi Bizottmány utasítása Bereg megye közönségének, hogy egy teljesen megbízható egyénre bizza a munkácsi vár parancsnokságát.

Az országos honvédelmi bizottmány Beregh megye közönségének.

Miután honunknak ellenségei még olyan helyeken is támadtak, hol a nemzet bizodalomra számolni teljesen fel vala jogosítva, szükség, hogy a várakban szilárd jellemű egyének legyenek parancsnokok, kikre a hon legveszedelmesebb perceiben is számolhat; ennél fogva meghagyatik a honvédelmi bizott-

¹ A továbbiakban a Hadtörténelmi Intézet Levéltára rövidítésére a HIL. szolgál, az 1848/1849. évi forradalom és szabadságharc iratai rövidítésére pedig: 1848/1849.

mány részéről e megyének, hogy a munkátsi várt felelősség terhe alatt bár milly erővel, ha szükség, az ellenszegülők megsemmisítésével is vagy maga vegye át, vagy olyan egyénre bízza a parancsnokságot, kiben a hon tellyes bizalmát veheti.

A király és a haza nevében az országgyűlés által választott országos honvédelmi bizottmány.

Kossuth Lajos elnök.

Eredeti tisztázat Kossuth s. k. aláírásával. 1061 P/E. HIL. Kriegsgericht zu Pest, 1850—12/71, 40. fasc.

3.

Pest, 1848. október 15.

Az OHB rendelkezései október 15-ről.

a) *Csapó Vilmos² tolnai nemzetőrségi ezredes az ozorai ménesből egy paripát választhat.*

Csapó Vilmos tolnai nemzetőrségi ezredes úrnak.

Midőn önt az országos honvédelmi bizottmány a f[olyó] évi october 7-én Roth és Philippovits³ táborának lefegyverzése által az ozorai dicsőséges győzelemért hálájának nyilvánítása és az érdemnek kellő megjutalmazása tekintetéből ezredessé kinevezte, bizton reménylven, hogy a haza várakozásának buzgó-sága s erélyessége által más alkalommal is megfelelőend, egyszersmind önt ezennel felhatalmazza, hogy magának az ozorai ménesből tetszése szerint egy paripát választhasson, minélfogva is teendő jelentése után az illető összeg a pénzügyministeriumnál utalványoztatni fog, erről mai napon a pénzügyministerium tudósíttatván.

² A Tolna megyei nemzetőrség őrnagyaként jelentős szerepe volt az ozorai győzelemben. A Roth és Philippovich osztrák tábornokok serege felett aratott diadalban való részvételért az OHB elismeréseként nemzetőrségi ezredessé léptette elő.

³ Mindketten császári tábornokok voltak. Roth Jellačić tartalékhadtestének parancsnoka volt. Philippovich pedig ennek egyik dandárját vezette. 1848. októbert 7-én az egész hadtest Ozora mellett kénytelen volt letenni a fegyvert a magyarok előtt.

b) *Utasítás a pénzügyminisztériumnak a tolnai nemzetőrök megjutalmazásáról, és a horvát tiszteknél talált pénz felhasználásáról.*

Pénzügyministeriumnak!

Meghagyatik a pénzügyminister úrnak, hogy Csapó Vilmos tolnai ezredes úr által az orsz[ágos] honv[édelmi] bizottmány engedelménél fogva az ozorai ménesből megveendő ló árát, annak idejében, az illető pénztártól utalványozza és herczeg Eszterházy részére kifizettesse; meghagyatik egyszersmind, miszerint Csapó Vilmos ezredes úrnak 40 darab aranyat a tolnai vitéz nemzetőrök néhány egyéneinek megjutalmaztatása tekintetéből kezébe szolgáltatson, végtére Kis Miklós budai nemzetőrségi őrnagy úr mai napon oda utasított, miszerint azon 4 050 p[engő] f[orint]ból, mely az elfogott horvát tiszti karnál találtatott, 2000 p[engő] f[orint]tokat, melyeket Roth tábora Pinczehely helységétől kiszarolt, a pénzügyministeriumnak befizesse, meghagyatik ennél fogva, miszerint ezen összegnek Pinczehely helységnek leendő utalványoztatása iránt a kellő intézkedéseket tegye, egyszersmind arról értesítetik a pénzügyminisztérium, hogy Csákány nyugalmazott kapitánynak részére a kormány évenként 120 p[engő] f[orint] pótlékdíjt határozott legyen, mi is neki az illető szekszárdi pénztárnál utalványozandó lészen.

c) *Utasítás Kis Miklós⁴ őrnagynak, hogy a horvát tiszteknél talált 4050,— forintból 2000,— forintot adjon át a pénzügyminisztériumnak.*

Kis Miklós őrnagy úrnak.

Értésére esvén az országos honvédelmi bizottmánynak, miszerint Roth tábora Pinczehely helységtől 2000 p[engő] f[orint]tot kiszarolt. Meghagyatik őrnagy úrnak, hogy ezen 2000 p[engő] f[orint]tot a horvát tiszti kartól beszedett 4050 p[engő] f[orint]ból a pénzügyi ministeriumnak átadja.

d) *Megbízás Nádosy Sándor⁵ ezredesnek egy szalag elkészítésére a tolnai nemzetőrök zászlójai számára az általuk kivívott győzelem emlékéül.*

⁴ Helyesen: Kiss Miklós. Helytartótanácsi titkár volt, majd 1848-ban a Pest megyei nemzetőrség őrnagya és a gabonavásárlás teljhatalmú országos biztosa lett. 1849-ben alezredessé, majd ezredessé léptették elő, később a debreceni kormány diplomáciai munkával bízta meg és Párizsba küldte. A szabadságharc bukása után a Kossuth-emigráció egyik központi alakja volt.

⁵ Császári tiszt volt. 1848-ban nemzetőrségi őrnagy lett, majd ezredessé léptették elő. 1848 őszén az Országos Nemzetőrségi Haditanács elnökévé —, később pedig a hadügyminisztérium katonaaállítási osztályának vezetőjévé nevezték ki. A szabadságharc ügyének árulója lett, és 1849 január végén jelentkezett Windischgrätznel.

Nádossy ezredes úrnak.

Országos honvédelmi bizottmány az ozorai dicsőséges és a tolnai nemzetörök által kivívott győzelem emlékéül ugyan azon nemzetörök zászlójainak számára egy szalagot ezen felírással „*Ozora October 7 — 1848*” kívánván adni, ennek megkésztését és annak idejében leendő elküldését ezredes úrra bízza.

e) *Utasítás Mészáros Lázár hadügyminiszternek 3 ágyú felírással való ellátásáról és odaajándékozásáról a tolnai nemzetörök számára.*

Mészáros Lázár hadügyminister úrnak.

A tolnai nemzetörök által Ozorán f[o]lyó] hó 17-én kivívott fényes győzelemnek elismerése jeléül az országos honvédelmi bizottmány elhatározá, miszerint a tolnai nemzetörök számára 3 háromfontos ágyúnak ezen felírással „*Emlékül az Ozorai diadalért*” ajándékozását elhatározván, meghagyatik a hadügyministeriumnak, hogy a kérdéses három ágyúnak fentérintett módoni felszerelése, és minél előbbi elküldése íránt a kellő intézkedéseket megtegye.

f) *Sztankovánszky⁶ kormánybiztos és főispánnak az ozorai harcokban kitűnt egyének és a tolnai nemzetörök megjutalmazásáról.*

Sztankovánszky kormánybiztos és főispán úrnak.

Az országos honvédelmi bizottmány hazafiúi kötelességét véli teljesíteni, midőn az ozorai győzelemben magokat kitűntetett egyéneknek hálás köszönetét és elismerését nyilvánítja. Ez egyének koszorújába tartoznak Örfy mérnök, Heribán ügyész és Csákány nyugalmazott kapitány. Jelentse ezeknek főispán úr a haza s kormány nevében hálás köszönetünket s elismerésünket. Csákány nyugalmazott kapitánynak adja tudtul, miszerint fogadja némi megjutalmazása gyanánt kedvesen azon évenként nyugdíja mellé pótlékdíj fejében adandó 120 p[engő] f[orin]tot, melyeknek kifizetése íránt a pénzügyministerium mai napon utasítottott. Szinte mai napon tétetett rendelkezés, hogy Csapó Vilmos ezredesnek 40 darab arany a vitézül viselt nemzetörök között leendő felosztás végett a pénzügyministerium által kifizettessék.

Ügyszintén tétettek intézkedések, hogy a haza s kormány

⁶ 1848-ban Tolna megye főispánja és kormánybiztosa lett.

a tolnai nemzetőröknek tartozó hálája nyilvánításáért 3 három fontos ágyú és 1 a zászlóra csatolandó szalag üdejében leküldessék.

Végre az iránt is, hogy a Pinczehely helységétől Roth által kizsarolt 2000 p[engő] f[orin]tok visszafizettessenek.

Fogadja ezek mellett főispán úr azon őszinte hazafiúi elismerés és szíves üdvözetnek kifejezését, mellyel a bizottmány önnek ezen szép eredményre szolgáló erélyes és czélszerű intézkedéséért tartozik, és a haza nevében önnek ezennel tudtára adni örvend.⁷

g) *Köszönet nyilvánítása Perczel Istvánnak bátor magatartásáért az ozorai harcban.*

Perczel István úrnak, a tolnai népfelkelésnél volt csapatvezérnek.

Értesülvén az orsz[ágos] honvédelmi bizottmány mind Csapó Vilmos ezredes, mind a főispán és k[o]r[mány]biztos jelentéséből, miszerint ön derék magatartása és intézkedései által az ozorai diadalomban kitűnő részt vett. Kedves kötelességének ösmeri az orsz[ágos] h[on]védelmi bizottmány Önnek ezen érdeméért teljes méltánylatát és szíves köszönetét a haza nevében azon bizalmi nyilatkozatával kifejezni, hogy a haza Önnek hasonló buzgó és hű szolgálatára ezután is és minden alkalommal számol.

Eredeti fogalmazvány. 1076/E. HIL. Ausserordentliches Kriegsgericht Arad, 113/14, 0701—0704.1.

h) *Csapó Vilmos kinevezése nemzetőrségi címzetes ezredessé.*

Kinevezés,

mellynél fogva *Csapó Vilmos* a f[o]lyó] évi october 7-én a Roth és Philippovics táborának lefegyverzése által — az ozorai dicsőséges győzelemért hálájának nyilvánítása és az érdemnek kellő megjutalmazása tekintetéből — az országos honvédelmi bizottmány által nemzetőrségi címzetes *ezeredessé* ezennel kineveztetik.

Eredeti fogalmazvány. 1895/e. HIL. Ausserordentliches Kriegsgericht Arad, 113/14, 0701—0704.1.

⁷ Kossuth 1848. november 13-án mind a maga —, mind pedig a Honvédelmi Bizottmány nevében elismerését tolmácsolta az ozorai diadalért Sztankovánszky Imre tolnai főispánnak, Csapó Vilmos őrnagynak, valamint mindazoknak a tiszteknek és nemzetőröknek, akiknek szerepük volt az ozorai diadal kivívásában. (Kossuth Lajos Összes Munkái XV. k. 865. 1.)

4.

Budapest, 1848. október 29.

Az OHB értesíti a Haditanácsot a tiszti kinevezések jóváhagyásáról és közzétételéről.

A hadi tanácsnak.

Bakonyi⁸ tábornok, s minden eddig kinevezett, vagy jövőre kinevezendő tábornokok közt semmi különbség nem létezik, s azért mindnyájan a magyar sereg tábornokainak fognak tekintetni. Ami a honvédi bizottmány által teendő és jóváhagyott kinevezések nyilvánítását s közhírré tételét illeti, azok, amennyire a kinevezések a honvéd vagy nemzetőrsereget illetik, a hadi tanács által, a sor ezredeknél történtek pedig a hadügy-ministerium által fognak a Közlönybe igttattni.

Csapó Vilmos a tolnai nemzetőrség őrnagya az ozorai ütközetnél szerzett érdemei tekintetéből nemzetőrségi ezredesnek kineveztetett, amiről neki az oklevél már kiadatott, járandóságai azonban régiek maradnak.

Eredeti fogalmazvány. 1895/E. HIL. Ausserordentliches Kriegsgericht Arad, 113/14, 0706.1.

5.

Pozsony, 1848. november 4.

Kossuth Lajos tájékoztatást kér Bayer József⁹ őrnagytól, hogy a Morava és Pest közt esetleg felállítandó távíróvonal hogyan biztosítható az ellenségtől?

Hochgeehrter H[err] Major.

Ihr Antrag vom 3-ten d[ieses] M[onats] eine Telegraphische Verbindung zwischen der March-Gränze und Pesth herstellen zu wollen, scheint mir von der grössten Wichtigkeit, bevor ich jedoch zu einer Bescheid hierüber mich entschliesse, bitte ich mich gefällig zu berichten, ob die Telegraphische Communica-

⁸ Bakonyi Sándor császári tiszt volt. 1848 októberében a magyar kormány tábornokká nevezte ki. Parancsnoka volt a bácskai hadtestnek. Hütlenné vált a szabadságharc ügyéhez és átpártolt az osztrákokhoz.

⁹ Bayer József mérnökkari tiszt volt a császári hadseregben. Görgey tábornok főnökévé nevezte ki. 1849 áprilisában ezredesi rendfokozatot ért el. A szabadságharc bukása után fogságba került, majd 18 évi várfogságra ítélték. 1850-ben szabadult a fogságból.

tion laut besagter Linie nicht etwa leicht der feindlichen Zerstörung derselben ausgesetzt sein dürfte, und wie man selbe diesfalls sicher stellen könne.¹⁰

Hochachtungsvoll Ihr ergebenster

L. Kossuth.

Eredeti tisztázat Kossuth sk. aláírásával. HIL. 1848/1849, 3/77.

Igentisztelt őrnagy úr!

E hó 3-án tett ajánlata távíró-összeköttetés felállítására a Morava-határ és Pest között igen nagyfontosságúnak tűnik előttem, mielőtt azonban mégis erről határoznék, kérem szíves értesítését arról, hogy a távíró-összeköttetés a mondott szakaszon nincs-e könnyen kitéve az ellenséges rombolásnak, és hogy ebben az esetben miként lehetne a vonalat biztosítani?

Mély tisztelettel az ön híve

Kossuth Lajos.

6.

Pozsony, 1848. november 4.

Dr. Frommhold Károly Kossuth Lajos megbízásából tájékoztatást kér Bayer József őrnagytól az általa javasolt távíróvonal költségeiről.

Hochgeehrtester H[err] Major.

Im Auftrage des Herrn Präsidenten L. Kossuth habe ich die Ehre, bezüglich Ihres Briefes, enthaltend die Telegraphische Communication zwischen der Marchgrenze und Pesth die Anfrage an Sie zu stellen: wie hoch sich beiläufig die Gesamtsumme der Unkosten dieses Elektr[ischen] Telegraphen belaufen dürfte. Ohne dass der Herr Präsident einen approximativen specificirten Ausweis der etwaigen Unkosten zu wissen wünscht, wird es genügen die Gesamtsumme bloss zu bezeichnen, mit-

¹⁰ Bayer József őrnagy 1848. november 3-án keltezett levelében tett először javaslatot Kossuthnak egy távíróvonal felállítására a Morava és Pest között, melynek igen nagy fontosságot tulajdonított és vállalkozott a munkálatok irányítására is. (HIL. 1848/1849, 3/49.)

Kossuth november 4-i válaszelevelére Bayer részletesebben kifejtette elképzelését a távíróvonal felállítását illetően. (HIL. 1848/1849, 3/71.)

telst welcher man hoffen könnte die erwähnte Electriche Telegraphen Communications Linie herzustellen. Ich habe die Ehre mich hochachtungsvoll zu empfehlen.

*Dr. Carl Frommhold
im Gefolge des Präsidial-Staabs*

Eredeti tisztazat. HIL. 1848/1849, 3/77a.

Igentisztelt őrnagy úr!

Kossuth Lajos elnök úr utasítására van szerencsém a Morava-határ és Pest közötti távíró-összeköttetést tartalmazó levelet illetőleg azt a kérdést intézni önhöz: mennyit tesz ki hozzávetőleg ennek az elektromos távíró költségeinek az összege? Anélkül, hogy az elnök úr pontos és részletes kimutatást kívánna az esetleges költségekről, elegendő lesz annak a teljes összegnek a feltüntetése, amellyel remélni lehet az említett elektromos távírvonal felállítását.

Van szerencsém magam tisztelettel ajánlani

*Dr. Frommhold Károly
az elnöki törzs kíséretében.*

7.

Pest, 1848. november 19.

Kossuth Lajos utasítja Egressy Gábor¹¹ kormánybiztost a 30. zászlóalj felszerelésére.

Az országos honvédelmi bizottmány elnöke Egressi Gábor kormánybiztos úrnak.

A Honvédelmi Bizottmány a 30-ik zászlóaljnak aradoni fölszerelését meghatározván Kormánybiztos urat oda utasítja, hogy mind azt, mi ezen fölszerelésre megkívántató, s amiről Máriássy alezredes Kormánybiztos urat értesíteni fogja, legrövidebb idő alatt akár minő módon előállíttassék, s a fölszerelést eszközölve a nevezett zászlóalj használhatóvá tétessék.

E zászlóalj felszerelése eredményéről jelentését elvárom.

*Az országos honvédelmi
bizottmány elnöke
Kossuth Lajos.*

Korabeli másolat. HHL. 1848/1849. 3/457 1/2.

¹¹ A magyar színjátszás egyik legnagyobb alakja. A radikális értelmiségnek egyik vezetője volt. 1848-ban nemzetőrségi százados lett, majd a szegedi népfelkelés kormánybiztosa, 1849-ben a Kassa vidéki szabadsapat parancsnoka volt. A szabadságharc bukása után Törökországba menekült.

Budapest, 1848. november 25.

Kossuth Lajos értesítése Meszlényi Jenő¹² alezredesnek házassági kauciója ügyében.

Meszlényi Jenő alezredes úrnak Komáromba.

Miután önnek cautio-letétel végett vásárlott bánáti jószága jelenleg az ellenség kezei közt volna, cautio-letétel nélküli házasodhatása önnek olly hozzátétellel engedtetik meg, miszerint neje, özvegyiségre jutása esetére — hacsak addig a cautiót le nem tenné — pensióra igényt nem tarthat.

*A honvédelmi bizottmány
elnöke*

Kossuth Lajos.

Eredeti tisztázat. 3170/e. HIL. 1848/1849, 22/303a.

Pest, 1848. november 25.

Kossuth Lajos értesíti Tolna megye bizottmányát a Perczel Mór¹³ tábornok által igényelt nemzetőrök kivonulásának szükségtelességéről.

Az orsz[ágos] honvédelmi bizottmány Tolna megye bizottmányának.

Perczel Mór tábornok által legközelebb igényelt nemzetőrök kimozdítására a közbejött kedvezőbb körülmények miatt ezúttal szükség nem lévén, erről a megye ezennel értesítettik,¹⁴

¹² Meszlényi Jenő 1848-ban a Zrínyi-csapat parancsnoka volt, majd komáromi térparancsnok —, később pedig várparancsnok lett. 1849. májusában főhadparancsnokhelyettesé nevezték ki. A szabadságharc bukása után 10 évi várfogságra ítélték.

¹³ Az országgyűlési baloldal egyik vezére volt 1848-ban. A szabadságharcban kezdetben ezredesként vett részt, majd 1848 novemberében tábornokká nevezték ki. A szabadságharc igen sok sikere fűződik nevéhez, különösen a délvideki harcokban tüntette ki magát. A szabadságharc bukása után emigrált. A kiegyezés után visszatért Magyarországra és Kossuth ellen fordult.

¹⁴ Perczel Mór november 23-án Letenyéről jelentette, hogy az ellenséget az egész Muraközből kiszorította, majd november 25-i jelentésében arról adott értesítést, hogy az ellenséges sereg visszavonult a Vas megyei határtól. Ezek a sikerek tették szükségtelessé a Tolna megyei nemzetőrök kivonulását. Az OHB-nak Perczel Mór tábornok jelentésére írott válaszát közli Barta István Kossuth Lajos Összes Munkái XIII. kötetének 558. lapján.

nem kételkedvén a honvédelmi bizottmány, hogy midőn a haza ügye az említett intézkedés sikerítését újjólag kívánandja, azt a tisztelt megye hazafias buzgalmánál fogva haladék nélkül teljesíteni el nem mulasztandja.

A honvédelmi bizottmány

Kossuth Lajos

elnök.

Eredeti tiszttázat Kossuth s. k. aláírásával. 3767/e. HIL. Kriegsgericht zu Pest, 1851—4/116. 45. fasc.

10.

Pest, 1848. december 22.

Kossuth Lajos értesíti Csuha Antal¹⁵ ezredest péterváradai dandárparancsnoki és helyettes várparancsnoki kinevezéséről.

A honvédelmi bizottmány elnöke Csuha ezredes és várparancsnok úrnak.

Ön Záhn tábornok és helyettes péterváradai főhadi kormányzó mellé péterváradai dandár parancsnok és helyettes várparancsnokul neveztetik ki.¹⁶

A haza és kormány ezen fontos hivatalt bízván önre, megkívánja, hogy ezen, az országra nézve legfontosabb vár biztosítására minden kitelhető eszközöket a legnagyobb hazafi erélyességgel fel fog használni, mivégett azonnal új rendeltetése helyére siessen.

A honvédelmi bizottmány

elnöke

Kossuth Lajos.

Eredeti tiszttázat Kossuth s. k. aláírásával. 6392/e. HIL. Kriegsgericht zu Pest, 1850—6/43, 31. fasc.

¹⁵ 1849. januárjában tábornokká nevezték ki. Kezdetben a szegedi hadmegye parancsnoka volt. Április elejéig a péterváradai vár parancsnoki tisztjét töltötte be.

¹⁶ Kossuth Lajos november 22-én közölte a hadügyminisztériummal a Péterváradal kapcsolatban szükségesnek tartott intézkedéseket, valamint azt, hogy Zahn altábornagy helyett Csuha ezredes lássa el a várparancsnoki teendőket. A leírat fogalmazványát közli Barta István Kossuth Lajos Összes Munkái XIII. kötetének 857. lapján.

Pest, 1848. december 30.

Kossuth Lajos utasítása Duschek Ferencnek,¹⁷ melyben tudtára adja, hogy honárulásnak minősül, ha nem követi a kormányt, ahová az elrendeli.

Duschek Ferenc status titkár úrnak.

A csaták kimenetele Isten kezében lévén, a kormánynak kötelessége az ország kormányzatáról, s a közigazgatás gépezetének fennakadás-nélküli folytatásáról azon esetre is eleve gondoskodni, ha a közigazgatás székhelyét Buda Pestről máshová ideiglenesen áttenni kellene. Miszerint tehát status titkár úr hivatalos kötelességei iránt magát minden esetre eleve tájékozhassa, ezennel a legszorosabb felelet terhe alatt meghagyatik status titkár úrnak, hogy ha a kormány a fővárosból máshová tenné át székhelyét, azt oda a hová menend követni, s hivatalát mellette folytatni, mulaszthatlan kötelességének ismerje. Az ország tisztviselőinek nem szabad letett szolgálati esküjük pontos megtartását semmi körülmények közt elmulasztani. Ön engedelmisséget esküdött az ország kormányának, önnek nem tartozik köréhez a kormány formáját taglalni. Annál fogva önnek ezennel a kormány nevében tudtára adom, mikint az országnak mindazon tisztviselője, ki arra felszóllíttatik, hogy az ország mostani kormányát oda a hová ez kívánni fogja feltétlenül kövesse, s ezen rendeletnek engedelmeskedni legkevésbé is vonakodnék, esküszegett honárulásnak fogna tekintetni. Illyennek tekintetnék nevezetesen ön is, s azért ezennel tudósíttatik, hogy a kormány rendelkezésére minden perczen készen állani — honárulási vétek súlya alatt — mulaszthatlan kötelességének ismerje.

*A honvédelmi bizottmány
nevében*

*Kossuth Lajos s. k.
elnök.*

Korabeli másolat. HIL. Kriegesgericht zu Pest, 1852—5/44, 59. fasc., b ad A/ad e.

¹⁷ Duschek Ferenc 1848-ban pénzügyi államtitkár volt, majd 1849-ben pénzügyminiszter lett. E felelős poszton tudatos kártevő munkával akadályozta a szabadságharc ügyét.

Pest, 1848. december 30.

Kossuth Lajos utasítja Duschek Ferencet, hogy az ország pénztárát és a bankjeggyárak felszerelését szállíttassa Debrecenbe.

Duschek Ferenc status titkár úrnak!

Azon rendelet következtében is, mellyel Önnek honárulási bűn terhe alatt kötelességévé tétetett a kormány rendeleteit minden körülmények között a legpontosabban teljesíteni, meghagyatik status titkár úrnak, hogy az ország pénztárát s bankjegy gyárak szereit azonnal haladéktalanul Debrecenbe szállítsa, s maga is elkísérje. Ennek még december 31-én meg kell történni.

*A honvédelmi bizottmány
rendeletéből*

*Kossuth Lajos
elnök.*

Eredeti tisztázat. Kossuth sajátkezű írása. HIL. Kriegsgericht zu Pest, 1852—5/44, 59. fasc.

Budapest, 1848. december 31.

Kossuth Lajos utasítása valamennyi kormánybiztosnak, hatóságoknak, városok és községek elöljáróinak, hogy segítsék elő az állami javak gyors szállítását.

Nyílt rendelet,

mellynek előmutatója, Duschek Ferencz, pénzügyministeri álladalmi titkár, az ország kormánya által a szükséges pénzügyministeri személyzettel és az álladalmi javaknak Debreczenbe való szállításával meglevén bízva; — ezennel a legszigorúbb felelet terhe alatt meghagyatik minden kormánybiztosoknak, hatóságoknak, városok és községek elöljáróinak, hogy az álladalmi javaknak gyors és fenntartóztatás nélküli tovább szállítását a tőlük kitelhető módon eszközöljék, Duschek Ferencz

álladalmi titkár rendeleteinek engedelmeskedni a legszorosabb kötelességüknek ismerjék.

*A honvédelmi bizottmány
elnöke*

Kossuth Lajos.

Eredeti tisztázat Kossuth sk. aláírásával. HIL. Kriegsgericht zu Pest. 1852—5/44, 59. fasc.

14.

Debrecen, 1849. január 11.

Kossuth Lajos utasítja a mezőhegyesi állami ménes igazgatóságát, hogy Szuchodolszki századosnak szolgáltasson ki egy hátašlovat.

A honvédelmi bizottmány elnökétől rendelet a mezőhegyesi álladalmi ménes igazgatóságának.

Ezennel utasításul adatik az igazgatóságának, hogy Szuchodolszki Ferdinánd huszár ezredbeli százados úrnak, ki a verbászi csatákban lovát veszttette el, az álladalmi ménesből egy azonnal használható hátaš lovat nyugtatvány mellett szolgáltasson ki s teye számításba.

*A honvédelmi bizottmány
elnöke*

Kossuth Lajos.

Eredeti tisztázat Kossuth s. k. aláírásával. 219/e. HIL. 1848/1849, 8/658.

15.

Debrecen, 1849. január 12.

Kossuth Lajos közli a felső-tiszai hadsoport parancsnokságával, hogy az ellenségnek Sárospatakról — Tokaj érintése nélkül — Kenyészlőn és Balsán keresztül rövidebb útja van Nyíregyházára.

An ein mobiles Korpskommando zu Tokaj.¹⁸

Eingelaufenen Nachrichten zufolge war der Feind vorgestern bereits in Sárospatak; das Korpskommando wird daher

¹⁸ A felső-tiszai hadtestről van szó, melynek parancsnoka ekkor még Mézáros Lázár volt, majd január 14-től Klapka György lett.

darauf aufmerksam gemacht, dass dasselbe über Kenyészlő und Balsa einen näheren Weg gegen Nyíregyháza habe, ohne Tokaj zu berühren. In Berücksichtigung dessen wird eine Meldung hierher zu erstatten sein.

*Vom Präsidenten des Landes-
verteidigungs Ausschusses*

L. Kossuth.

Eredeti tiszttázat Kossuth s. k. aláírásával. HIL. 1848/1849, 9/48.

A mozgó hadcsoport parancsnokságának Tokajra.

Befutott jelentések szerint az ellenség tegnapelőtt már Sárospatakon volt. Ezért felhívom a hadcsoportparancsnokság figyelmét arra, hogy Tokaj érintése nélkül Kenyészlőn és Balsán keresztül rövidebb útja van Nyíregyházára. Ennek figyelembevételével jelentést kérek ide.

*Az országos honvédelmi
bizottmány elnöke*

Kossuth Lajos.

16.

Débreceen, 1849. február 10.

Kossuth Lajos utasítása Asbóth Lajos¹⁹ alezredesnek a hajdú önkéntesek között elterjedő fegyelmetlenségek és szökések okainak kinyomozására.

A honvédelmi bizottmány elnöke Asbóth Lajos úrnak.

Sillye Gábor²⁰ hajdú kerületi kormánybiztos, valamint a hajdú kerület közönségének feljelentéséből kedvetlenül értesült a kormány, hogy a tartalék seregnél lévő hajdú önkéntesek közül számosan szökdösnek haza,²¹ mi alezredes úrnál tudva

¹⁹ Császári tiszt volt. 1848-ban őrnagy, 1849 januárjában alezredes lett, áprilisban ezredes, majd később tábornok. Aulich után a 2. hadtest parancsnokává nevezték ki. A szabadságharc bukása után várfogságra ítélték, ahonnan 1857-ben szabadult ki. Kiszabadulása után a kormány titkos ügynöke lett, és mint ilyen elárulta a Jámbor—Somogyi és az Almássy—Nedeczky-féle szervezkedést.

²⁰ Polgári foglalkozása ügyvéd volt. 1848-ban a hajdú-böszörményi kerület képviselője lett, majd később hajdú-kerületi kormánybiztos. Az ő irányítása alatt történt a Bocskai-féle szabadcsapat szervezése.

²¹ Sillye Gábor kormánybiztos február 7-én tett jelentést a hajdú önkéntesek elszökéséről, akik szívesebben szolgáltak volna a Bocskai-féle szabadcsapatban. Kossuth február 8-án küldte el a fegyelem megszilárdítására és a szökések megakadályozására tett utasításait Sillye Gábornak. (Kossuth Lajos Összes Munkái XIV. k. 363—364. l.)

lesz, minthogy erre nézve, mint értésemre esett, ön a kerületi hatósággal már is érintkezésbe tette magát.

Hogy a feytelenség a hajdú önkéntesek közé bekövetkezett, nem egyébnak tulajdoníttatik, mint annak, hogy közöttök találkoznak konok, rosszakaratú egyének, kik a hajdúk eddigi hazafias szellemét izgatás által megvesztegetni igyekeznek. De az nem lehet, hogy ezek ármányának, vagy botorságának a veszélyes működésére továbbra is tér hagyassék; nem lehet, hogy a hajdúknak a haza szolgálatában eddigelő tanúsított buzgalmok csökkentése megengedtéssék; nem különösen az, hogy illy galád tettek által, mint a táborbóli elszökések s katonai zabolátlanság a hajdú nép históriai fénykörét meghomályosítsák, s a hazának jelenlegi szabadság harczában is benne helyzetetett bizodalját meghiúsítsák.

Ugyan azért meghagyatik alezredes úrnak, a kérdéses feytelenség és elszökéseknek okozóit kinyomozza, s azok ellen szigorú katonai eljárást vitessen végbe.

Egyszersmind tudósíttatik alezredes úr, *miszerint hazaszökött hajdú önkéntesekre nézve megengedte a kormány, hogy azok a Bocskai lovas és gyalog csapat közé soroztassanak be*, minthogy a tartalék sereghez ezelőtti helyzetökbeni visszaküldetésök a többiekre nézve is káros befolyást szülhetne.

*A honvédelmi bizottmány
elnöke*

Kossuth Lajos.

Az eredetivel egyező

*Vékey Sigmund
karsegéd.*

Korabeli másolat. 1835/E. HIL. 1848/1849, 13/299 a.

17.

Debrecen, 1849. február 19.

Kossuth Lajos jelentést kér Sillye Gábor kormánybiztostól Kürthy István²² őrnagy ügyében.

Az országos honvédelmi bizottmány Sillye Gábor kormánybiztos úrnak.

Kürthy István őrnagynak a hadügyministerium útján 3263

²² A Bocskai-zászlóalj tisztje volt.

szám alatt a honvédelmi bizottmányhoz áttett, s ön irányában elégtételt kérő folyamodása csatolmányával együtt olly czélből közöltetik önnel, hogy jelen rendelet vételével az e tárgyra vonatkozó felvilágosító jelentését azonnal tegye meg.

*A honvédelmi bizottmány
nevében*

*Kossuth Lajos
elnök.*

Eredeti tisztázat Kossuth s. k. aláírásával. HIL. 1848/1849. 14/168

18.

Debrecen, 1849. február 28.

Kossuth Lajos felhívja Benedikti Dániel és társai vasgyártulajdonosokat ágyúgolyók öntésére.

A honvédelmi bizottmány elnöke Benedikti Dániel és társai vasgyártulajdonosoknak.

Ezennel szigorúan meghagyom Önöknek, hogy a hadügyministeriumi megbízott által elémutatandó minta szerint, s az általa határozandó mennyiségű ágyú, s gránát golyók öntését a legrövidebb idő alatt munkába vegyék, s azt elkészítsék, ellenkező esetben gyáraik az álladalom részére elkoboztatandván.

*A honvédelmi bizottmány
elnöke*

Kossuth Lajos.

Egykorú másolat. 8808/a. HIL. 1848/1849, 19/1.

19.

Pest, 1849. június 26.

Kossuth Lajos szemére veti Krain²³ alezredesnek, hogy számfeletti alezredessé történt kinevezésekor megnyilvánuló figyelmességét indokolatlan udvariatlansággal viszonozta. Utalás a hadsereg tisztikarában uralkodó egyenetlenkedésekre.

²³ Huszárkapitány volt a császári hadseregben. 1849. februárjában alezredes, majd később a 3. huszárezred ezredese lett.

*Az ország kormányzója Krain alezredes úrnak!*²⁴

Megütközéssel olvastam alezredes úr levelét, s ez egy újabb adat arra, hogy állásomat halálból megutáljam, mert a hadsereg tiszti kara körében olly méltatlan szenvedelmességeket tapasztalok, mellyek velem igazán az életet is megunatják, minden esetre pedig az emberek iránti becsülésemet nagyon megingatják.

A hadügyministerium több rendbeli előléptetéseket terjeszt elimbe, közötté Önt ezredjében „számfeletti” alezredessé.

Erre én megütközésemet jelentem ki, kinyilatkoztatom, hogy olly vitéz férfiút, mint Ön, hazám szolgálatában ezredjének élén óhajtom látni a harcztéren, hol Önt nélkülözni lelkemnek fáj, s attól tartva, hogy talán Önre nézve az olly gyakori személyes susceptibilitások valamelyike jött közbe, legőszintébb nagyrabecsülésem jeléül elküldöm Önhöz segédemet, hogy nyilatkoztassa ki szíves részvéte­met, tudja meg mi oka van a „számfeletti­ség” propositiónak, mondja meg, hogy Önt a haza fájdalmasan nélkülözi a nemzet megmentésének munkájában, s hogy ha csak ugyan semmi más nem jött közbe, mint betegség, nyilatkoztassa ki sajnálatomat, baráti részvéte­met, s kér­dje meg javult-e egészsége, miszerint a „számfeletti” szót kitörül­hessem, kijelentvén, hogy megütközéssel látván Önt előlépte­tésre még *csak most* előterjeszteni, mert én azt óhajtom, hogy Önt, mint ezrede parancsnokát üdvezelhessem. Tehát nem fel­tételezém a megerősítést, de keveslém az előterjesztést, és saj­nállottam a „számfeletti­séget”.

Köszönetre nem számítottam figyelmemért, mert olly ér­demes ember, melynek, mint Ön, a régérdemlett előléptetés nem gratia, hanem kötelesség, de annyira számítottam, hogy baráti részvéte­met szíves indulattal veendő.

Sajnálom, hogy Önben megcsalatoztam.

Kérem, olvassa el gyengédségből vissza zárt levelét, s ítélje meg maga, mit mondana Ön, ha kormányzó lévén, a baráti rész­véte­let, figyelmet, s érdemeinek hálás elismerését így látná méltányoltatni!

Miért kellett Asbóthnak baráti részvéte­lem tanúsítására lett kiküldeté­seért így sértetni?, miért kellett indulatos kifejezésekkel hazáját, mellynek Ön vitéz karjára olly szüksége van, olly könnyedén magától ellökni?

²⁴ A katonai iroda Krain János 3. huszárezredbeli őrnagynak alezredesi előléptetéséről szóló fogalmazványát közli, valamint Krain június 25-i tiltakozó levelét ismerteti Barta István Kossuth Lajos Összes Munkái XV. kötetének 580. lapján.

Ezt nevezi Ön hazaszeretetnek? Így méltányolja baráti szíves részvétét? a kormányzó iránti tekintetet nem is említve.

Szegény hazám!

Valóban megunatják velem az életet, mert kiket legjobban becsülök, szeretek, keserítenek érzékenyebben, mint ellenségem tehetné.

En Asbóth őrnagynak ugyan személyes látogatást hagytam meg, ő nem találván Önt, írt, most olvasom levelének conceptusát, (mellyet Önnek reá adott válaszával együtt vissza küldeni kérek, mint egy igen példátlan méltánytalanság documentumát), s kérdem, hol van itt a „feltételes” megerősítésnek vagy köszönet helyetti aprehentióknak legkisebb alapja.

*Kossuth
kormányzó.*

Eredeti tisztázat, Kossuth sajátkezű írása. HIL. 1848/1849, 35/87 1/3.

20.

Budapest, 1849. július 2.

Kossuth Lajos utasítása Gergelyi János²⁵ alezredesnek a román újoncoknak a komáromi várba történő szállításáról.

Az ország kormányzója rendeletéből Gergelyi alezredes és pesti szállítóházi parancsnok úrnak.

Felhívom alezredes urat, hogy az itt lévő vagy még érkezendő oláh ajkú újoncokat nyomban a Duna bal partján a komáromi várba szállíttassa.

*Kormányzói vezérsegéd
Asbóth őrnagy.*

Eredeti tisztázat. H. Nri. 1. ad I. 7. HIL. Ausserordentliches Kriegsgericht Arad, 113/14, 0784. I.

21.

Pest, 1849. július 6.

Kossuth tájékoztatást kér Duschek pénzügyminisztertől, hogy lehetséges-e pénz és néhány bankóprés küldése Komáromba?

²⁵ Császári tiszt volt, 1849. február 1-én lett alezredes. A 9., 36. és a 10. zászlóaljban teljesített szolgálatot.

*An Herrn Finanzminister!*²⁶

Soeben erhalte ich das Schreiben des Ujházy aus Comorn, er hat blos 20.000 fl., dieses genügt blos auf 2 Tage. Können wir ihm etwas schicken? Ich bitte um Antwort. Derselbe bittet auch um einige Pressen, um im Falle der Noth Assignaten erzeugen zu können.

Es wäre sehr zweckmässig, wenn Sie durch Quittirung von Assignaten zu etwas kommen würden. Ist dies nicht möglich?

Perczel bricht übermorgen auf, um jenseits der Theiss zu gehen, er befindet sich ganz ohne Geld, er hat 12 000 Mann unter sich.

Kossuth mp.

Was soll mit den 14 000 Centner Kupfer geschehen, welches in Czepléd liegt.

Korabeli fordítás.²⁷ 611/P. M. HIL. Kriegsgericht zu Pest, 1852—5/44, 59. fasc.

22.

Czepléd, 1849. július 7.

Kossuth Lajos utasítása a Kecskeméten levő újonczok ki-képzéséről és beosztásáról.

Nyílt rendelet.

Kecskeméten több ezer újoncz van együtt rendezetlenül. Ezen újonczok három sorozatba tartoznak:

1. Van ott Perczel Tábornoknak két vagy három zászlóalja. Ezeknek rendben tartása Elek őrnagy úrnak személyes felelőssége alá tétetik, s az ezekkel Dispositio csak Perczel tábornokot illeti.

2. Vannak olyanok, kik a felső hadsereg completírozására rendelvek, s már be vannak osztva, ezeket illető tisztjeik rendben tartásuk, gyakorolják s velök helyben maradjanak, még más rendelkezést nem kapnak.

Ezen rendeletnek pontos teljesítésére Gergelyi alezredes úr

²⁶ Kossuth július 6-án értesítette Ujházy László kormánybiztost a komáromi vár pénzellátásáról. (Kossuth Lajos Összes Munkái XV. k. 672—673. 1.) Duschek Ferenc pénzügyminiszter július 8-án jelentette Kossuthnak, hogy Thaly alezredes által 200 000 forintot küld a komáromi várba, a bankópréseket azonban már elszállította Szegedre. (HIL. Kriegsgericht zu Pest. 1852—5/44. 59. fasc.)

²⁷ Mivel Kossuth eredeti magyarnyelvű utasításának német nyelvű fordításáról van szó, ezért nem célszerű annak visszafordítása magyarra.

utasítatik, meghagyatván neki, hogy személyes felelősség terhe alatt a tiszteket rendtartási, fegyelmi és gyakorlati kötelességeik teljesítésére ne csak reá tartsa, hanem a végrehajtásra szorosán fel is ügyeljen. Meg lévén egyszersmind Gergelyi alezredes bízva a kecskeméti parancsnoksággal — nekem minden ott lévő tiszteknek s rendeltetésöknek lajstromát 24 óra alatt beküldeni.

3. Vannak olyan újjoncok, kik a felső táborhoz még besztva nincsenek, ezek amennyire nem ráczok, Szegedre beküldendők a végett, hogy Bataillionokba alakíttassanak, s gyakoroltassanak, majdan körülmény szerint vagy új zászlóaljknak meghagyandók, vagy a régi zászlóaljak közt szét osztandók.

Ezen harmadik rendbeli újjoncoknak a kijelölt czébra ideiglenes tisztekre van szükség. Gergelyi alezredes úr utasítatik, hogy a Kecskeméten szorgos rendeltetés nélkül tartózkodó tiszteket erre alkalmazza, s aki azt teljesíteni vonakodnék, a hadseregből elbocsátottnak tekintendő, mert a legbotrányosabb jelenet, hogy annyi sok tiszt viseli a honvéd ruhát haszontalanul, mit én tovább tűrni nem fogok, s e részben kérelhetetlenül szigorú leszek.

Altisztekül a szállító háznál található reconvalescens és a fél invalid katonák alkalmazandók.

Ha Gergelyi alezredes még Kecskeméten nem volna, ezen egész rendelet végrehajtására Elek őrnagy úr személyes felelet terhe alatt utasítatik.

Jelen rendeletem kézbesítője, Szontagh százados kormányzósági segéd, a rendeletem végrehajtása körüli intézkedéseket személyesen inspiciálván, az eszközöltekről nekem holnap jelentést hozand, szükség esetében pedig maga hajtandja végre a rendeletet, mert végrehajtásának késni semmi esetre nem szabad.

Az ország kormányzója

Kossuth Lajos.

Eredeti tisztázat Kossuth s. k. aláírásával. F. Nri. 1 ad I. 7. HIL. Ausser-ordentliches Kriegsgericht Arad, 113/14, 0778. 1.

23.

Arad, 1849. augusztus 4.

Kossuth Lajos utasítása Pándi Soma ezredesnek a mezőhegyesi ménes megmentésére.

Az ország kormányzója Pándi Soma²⁸ ezredes és mezőhegyesi álladalmi lótenyésztési főparancsnok úrnak.

Arról értesültem, hogy Benedek osztrák tábornok H[ód]-m[ező]-Vásárhelyet 8000 emberrel megszállotta, ez által pedig Mezőhegyest veszélyeztetve látom, s ugyanazért Ezredes Urat felhívom, hogy Dembinszki altábornagy úrral magát sietve érintkezésbe tévén, tőle tudja meg, hogy táborával az ellenség előnyomulásának elejét veheti-e, vagy nem?, s ha nem, úgy a kapott szóbeli utasítás szerint legalább is a fajmént onnan tovább szállítani siessen.

*Az ország kormányzója
Kossuth Lajos.*

Eredeti tisztázat Kossuth s. k. aláírásával. 9786/K. HIL. Kriegsgericht zu Pest, 1850—1/285, 17 fasc.

²⁸ Alezredesként a laktanyák teljhatalmú biztosa volt, majd mint ezredes a pesti hadmegye főparancsnoka lett. 1848. december 15-től a mezőhegyesi mén-telep parancsnoki tisztjét töltötte be.